

Dobra osobiste

Tomasz A. Winiarczyk

prawa na dobrach niematerialnych

1) dobra osobiste nieintelektualne, np.

- życie i zdrowie
- cześć, honor, dobre imię
- imię, nazwisko, pseudonim
- swoboda sumienia i wyznania
- wolność, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania

2) dobra osobiste intelektualne:

- prawa autorskie i prawa pokrewne
- prawa własności przemysłowej

Kodeks cywilny

- Art. 23.** Dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach.
- KATALOG NIE JEST ZAMKNIĘTY**

dobra osobiste niewymienione w Kodeksie cywilnym – uznane orzecznictwem/doktryną

- prywatność, czyli sfera fizycznej przestrzeni, a także myśli i przeżyć człowieka oraz informacji o nim, do której dostęp można uzyskać tylko za jego zgodą (przy czym zakres ochrony tej sfery może być różny ze względu na pełnioną przez daną osobę rolę społeczną)
- tajemnica zarobków oraz wysokości zadłużenia
- głos, którego naruszenia podobne są do naruszeń wizerunku
- stan cywilny rozumiany jako pozycja osoby w rodzinie
- przynależność do określonej płci (w tym subiektywne poczucie)
- integralność seksualna jako swoboda decyzji o uczestniczeniu lub nieuczestniczeniu w relacjach o charakterze seksualnym
- więź między rodzicami a dzieckiem
- prawo do życia w rodzinie, tradycja rodzinna, pamięć o osobie zmarłej i jej kult
- korzystanie z nieskażonego środowiska naturalnego
- wstęp do publicznych miejsc wypoczynku i rozrywki

konflikty

- ❑ może dochodzić do konfliktu pomiędzy ochroną dóbr osobistych, a innymi wartościami jak wartości majątkowe
- ❑ prawo do swobodnego manifestowania własnych poglądów i opinii może prowadzić i zazwyczaj prowadzi do kolizji z prawem osoby, której dotyczy krytyczna wypowiedź, do ochrony jej dobrego imienia

konflikty

- ❑ Ramy swobody wypowiedzi dotyczących osób zaangażowanych w działalność publiczną są szersze, zaś zakres dopuszczalnej krytyki, a co za tym idzie, zakres konieczności tolerowania przez takie osoby negatywnych wypowiedzi na swój temat, większy. W odniesieniu do osób publicznych, podjęta w interesie publicznym krytyka jest działaniem pożądanym, jeżeli ma cechy rzeczowości, opiera się na informacjach, które zostały starannie zebrane i zweryfikowane oraz nie przekracza granic koniecznych do osiągnięcia celu.

zlecenie obserwacji z ukrycia

- Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 8 lutego 2017 r., Sygn. akt VI ACa 1870/15, wskazał, że nie można aprobować sytuacji, że w celu zwalczania przeciwnika procesowego w sprawie cywilnej, zleca się przeprowadzenie jego inwigilacji przez detektywa (poprzez obserwację z ukrycia, śledzenie, filmowanie, nagrywanie rozmów z sąsiadami i innymi osobami), a następnie wykorzystuje się w ten sposób uzyskane informacje, niezwiązane z toczącą się sprawą sądową, dotyczące sfery życia prywatnego i rodzinnego, jako dowód w sprawie.
- W ocenie Sądu Apelacyjnego, nie stanowiło to dopuszczalnego przejawu realizacji prawa do obrony i w szerszym rozumieniu – prawa do sądu, określonego w art. 45 Konstytucji RP. Pozwany, celem wykazania swych racji, mógł skorzystać z innych środków dowodowych, przewidzianych w k.p.c., w sposób nie naruszający dóbr osobistych powoda.

<https://adwokat-sobolewski.pl/dobra-osobiste/>

cechy dóbr osobistych

- ściśle związane z człowiekiem
- decydują o byciu człowiekiem i jego pozycji społecznej
- są wyrazem odrębności fizycznej i psychicznej człowieka
- mogą być wyrazem aktywności twórczej
- towarzyszą człowiekowi całe życie
- uznane w społeczeństwie
- wartości o charakterze niemajątkowym
- prawa podmiotowe o charakterze bezwzględny
- nie podlegają zbyciu czy zrzeczeniu się
- nie podlegają dziedziczeniu
- akceptowane przez system prawny

dobra osobiste – niemajątkowe

- ❑ Osobiste prawa podmiotowe zaliczane są do praw niemajątkowych, ponieważ nie da się jednoznacznie wycenić w pieniądzu ich wartości.

Kodeks cywilny

- ❑ **Art. 24. § 1.** Ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.
- ❑ § 2. Jeżeli wskutek naruszenia dobra osobistego została wyrządzona szkoda majątkowa, poszkodowany może żądać jej naprawienia na zasadach ogólnych.
- ❑ § 3. Przepisy powyższe nie uchybiają uprawnieniom przewidzianym w innych przepisach, w szczególności w prawie autorskim oraz w prawie wynalazczym.

przesłanki ochrony dóbr osobistych

- zagrożenie naruszeniem lub naruszenie dobra
- bezprawność naruszenia dobra
- wyłączenia bezprawności:
 - działanie na podstawie prawa
 - zgoda uprawnionego
 - obrona konieczna i stan wyższej konieczności
 - nadużycie prawa podmiotowego ze strony żądającego ochrony
 - dozwolona krytyka w interesie społecznym

żądania poszkodowanego

- zaniechanie naruszania dóbr osobistych, np. przez zaniechanie publikacji, która godzi w czyjeś dobre imię
- usunięcie skutków naruszenia dobra osobistego, np. podmiot, który naruszył dobra osobiste, ma złożyć oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie
- zadośćuczynienie pieniężne na rzecz pokrzywdzonego – doznanych krzywd nie można dokładnie odpłacić pieniędzmi, jednak mogą one złagodzić cierpienie; jest to środek kompensacyjny
- zapłata na wskazany cel społeczny – w ramach rekompensaty można wyznaczyć cel społeczny, na rzecz którego podmiot, który wyrządził krzywdę, zapłaci odpowiednią sumę pieniędzy

stosowanie środków ochrony

- adekwatne do naruszenia, rodzaju naruszonego dobra i rozmiaru naruszenia
- uwzględnianie całości okoliczności, w tym zachowania osoby uchodzącej za poszkodowaną
- satysfakcjonowanie poszkodowanego ale bez upokarzania sprawcy naruszenia

granice naruszenia

- Naturę i granice poszczególnych dóbr osobistych wyznaczają przeważające w danym społeczeństwie zapatrywania prawne, moralne i obyczajowe.
 - Dokonując oceny, czy nastąpiło naruszenie danego dobra osobistego należy odnosić się do poglądów panujących w społeczeństwie, posługiwać się w tym celu abstrakcyjnym wzorcem „przeciętnego obywatela”, nie zaś odwoływać się do jednostkowych odczuć i ocen osoby pokrzywdzonej.
 - tak m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 1997, III CKN 33/97, OSNC 1997, z. 6-7, poz. 93, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 1976 r., II CR692/75, OSNC 1976, z. 11, poz. 251
 - Do naruszenia dobra osobistego nie dochodzi, gdy wyrządzona drugiemu dolegliwość jest – według przeciętnych ocen przyjmowanych w społeczeństwie – przykrością (dolegliwością) małej wagi, nie przekraczającą progu, od którego liczyć się już będzie naruszenie dobra osobistego
- <https://adwokat-sobolewski.pl/dobra-osobiste/>

opinia SN z 2004 r.

- W orzecznictwie sądów przeważa pogląd, zgodnie z którym, przy ocenie, czy doszło do naruszenia dobra osobistego, decydujące znaczenie ma nie tyle subiektywne odczucie osoby żądającej ochrony prawnej, lecz to – jaką reakcję wywołuje w społeczeństwie zdarzenie, stanowiące podstawę tego żądania. Zdaniem Sądu Najwyższego, przy ocenie, czy doszło do naruszenia dobra osobistego, nie można jednak zupełnie wykluczyć subiektywnego odczucia osoby żądającej ochrony prawnej. Zależy to m.in. od istoty zdarzenia, na które powołuje się osoba uważająca, że nastąpiło naruszenie jej dóbr osobistych

<http://www.kamr.pl/2017/07/naruszenie-dobrego-imienia-ochrona-dobr-osobistych/>

MC

Najgłośniejsze próby ominięcia sądowych wyroków

„Super Express”

swego czasu miał zwyczaj żonglować swoimi domenami. Gdy nakazano mu przeproszenie Justyny Steczkowskiej za opublikowanie jej nagich zdjęć, zrobił to pod domeną **www.se.com.pl**. Tymczasem internetowe wydanie gazety mieściło się już wówczas pod domeną **www.se.pl**. Podobny zabieg zastosowano przy przeprosinach Patrycji Koteckiej

„Fakt”

zmuszony wyrokiem do przeproszenia Joanny Brodzik zorganizował „**Narodowy Dzień Przeprosini**”. Na stronie dziennika znalazło się ogłoszenie dotyczące naruszenia dóbr osobistych aktorki, ale zginęło między wieloma innymi przeprosinami (np. minister infrastruktury przeproszał za dziury w drogach).

Zbigniew Ziobro

zobligowany do przeproszenia kardiochirurga, o którym jako minister sprawiedliwości wypowiedział głośne słowa „już nikt nigdy przez tego pana życia pozbawiony nie będzie”, uczynił to w specyficzny sposób. W telewizji ukazała się **zielona plansza z małymi czerwonymi literami, której towarzyszyła cisza**.

<https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/789072,dobra-osobiste-sady-wydaja-orzeczenia-ktore-trudno-wykonac.html>

W wykonaniu orzeczenia sądu:
Ja Zbigniew Ziobro przeproszam Pana dr. Mirosława Garlickiego za wypowiedzenie pod jego adresem słów - już nikt nigdy przez tego Pana życia pozbawiony nie będzie - które naruszyły część Pana dr. Mirosława Garlickiego.

art. 14 ustawy z 18 lipca 2002 roku o świadczeniu usług drogą elektroniczną

1. Nie ponosi odpowiedzialności za przechowywane dane ten, kto udostępniając zasoby systemu teleinformatycznego w celu przechowywania danych przez usługobiorcę, nie wie o bezprawnym charakterze danych lub związanej z nimi działalności, a w razie otrzymania urzędowego zawiadomienia lub uzyskania wiarygodnej wiadomości o bezprawnym charakterze danych lub związanej z nimi działalności niezwłocznie uniemożliwi dostęp do tych danych.
2. Usługodawca, który otrzymał urzędowe zawiadomienie o bezprawnym charakterze przechowywanych danych dostarczonych przez usługobiorcę i uniemożliwił dostęp do tych danych, nie ponosi odpowiedzialności względem tego usługobiorcy za szkodę powstałą w wyniku uniemożliwienia dostępu do tych danych.
3. Usługodawca, który uzyskał wiarygodną wiadomość o bezprawnym charakterze przechowywanych danych dostarczonych przez usługobiorcę i uniemożliwił dostęp do tych danych, nie odpowiada względem tego usługobiorcy za szkodę powstałą w wyniku uniemożliwienia dostępu do tych danych, jeżeli niezwłocznie zawiadomił usługobiorcę o zamiarze uniemożliwienia do nich dostępu.
4. Przepisów ust. 1 - 3 nie stosuje się, jeżeli usługodawca przejął kontrolę nad usługobiorcą w rozumieniu przepisów o ochronie konkurencji i konsumentów

WZÓR ZAWIADOMIENIA WYDAWCY SERWISU INTERNETOWEGO O WPISIE NARUSZAJĄCYM DOBRA OSOBISTE	
imię i nazwisko adres osoby zawiadamiającej	miejsowość, data nazwa i adres wydawcy serwisu internetowego
<p>Niniejszym zawiadamiam, że na portalu internetowym XYZ – www.xyz.pl, na łamach forum, pod artykułem pt: „abc”, zostały zamieszczone wpisy, naruszające moje dobra osobiste.</p> <p>Wpisy te zostały zamieszczone przez użytkownika posługującego się identyfikatorem „xx” (w tym miejscu możemy podać link do komentarzy, które nas obrażają).</p> <p>Emocjonalna treść w/w komentarza narusza wprost moje dobre imię, wypełniając jednocześnie znamiona przestępstwa zniesławienia (art. 212 kk)/zniewagi (art. 216 kk) poprzez pomówienie mnie o postępowanie oraz właściwości, które mogą poniżyć mnie w opinii publicznej a także narazić na utratę zaufania potrzebnego dla właściwego wykonywania mojego zawodu.</p> <p>W tym miejscu cytujemy obrażające nas słowa.</p> <p>W tym stanie rzeczy, żądam natychmiastowego usunięcia w/w wpisu z forum.</p> <p>Zawiadomienie niniejsze należy traktować jako wiadomość przekazaną w trybie art. 14 ust. 1 ustawy z 18 lipca 2002 roku o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz. U. Nr 144, poz. 1204).</p> <p style="text-align: right;">podpis</p>	

ochrona karna dóbr osobistych – KK

Art. 212. § 1. Kto pomawia inną osobę, grupę osób, instytucję, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć ją w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

§ 2. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 za pomocą środków masowego komunikowania, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 3. W razie skazania za przestępstwo określone w § 1 lub 2 sąd może orzec nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego, Polskiego Czerwonego Krzyża albo na inny cel społeczny wskazany przez pokrzywdzonego.

§ 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 odbywa się z oskarżenia prywatnego.

zniesławienie

ochrona karna dóbr osobistych – KK

Art. 213. § 1. Nie ma przestępstwa określonego w art. 212 § 1, jeżeli zarzut uczyniony niepublicznie jest prawdziwy.

§ 2. Nie popełnia przestępstwa określonego w art. 212 § 1 lub 2, kto publicznie podnosi lub rozgłasza prawdziwy zarzut:

- 1) dotyczący postępowania osoby pełniącej funkcję publiczną lub
- 2) służący obronie społecznie uzasadnionego interesu.

Jeżeli zarzut dotyczy życia prywatnego lub rodzinnego, dowód prawdy może być przeprowadzony tylko wtedy, gdy zarzut ma zapobiec niebezpieczeństwu dla życia lub zdrowia człowieka albo demoralizacji małoletniego.

Art. 214. Brak przestępstwa wynikający z przyczyn określonych w art. 213 nie wyłącza odpowiedzialności sprawcy za zniewagę ze względu na formę podniesienia lub rozgłoszenia zarzutu.

Art. 215. Na wniosek pokrzywdzonego sąd orzeka podanie wyroku skazującego do publicznej wiadomości.

ochrona karna dóbr osobistych – KK

Art. 216. § 1. Kto znieważa inną osobę w jej obecności albo choćby pod jej nieobecność, lecz publicznie lub w zamiarze, aby zniewaga do osoby tej dotarła, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

§ 2. Kto znieważa inną osobę za pomocą środków masowego komunikowania, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 3. Jeżeli zniewagę wywołało wyzywające zachowanie się pokrzywdzonego albo jeżeli pokrzywdzony odpowiedział naruszeniem nietykalności cielesnej lub zniewagą wzajemną, sąd może odstąpić od wymierzenia kary.

§ 4. W razie skazania za przestępstwo określone w § 2 sąd może orzec nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego, Polskiego Czerwonego Krzyża albo na inny cel społeczny wskazany przez pokrzywdzonego.

§ 5. Ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego.

znieważenie

ciekawe materiały dotyczące pozywania o naruszenie dóbr osobistych

- <https://fssm.pl/vademecum-dla-chcacych-wstapic-na-droge-cywilno-prawna>
- <https://www.rp.pl/arttykul/313547-Jak-zapewnic--prawidlowa-publicacje-przeprosina.html>